

Masarykova univerzita
Fakulta sociálních studií

Seminární práce na téma:

Mapování EVSK vybraného území o rozloze 1 km²

ENS108 Ekologie krajiny

Iveta Šroubková

UČO: 261094

Obor: Sociální antropologie, Environmentalistika

Imatrikulační ročník: 2013

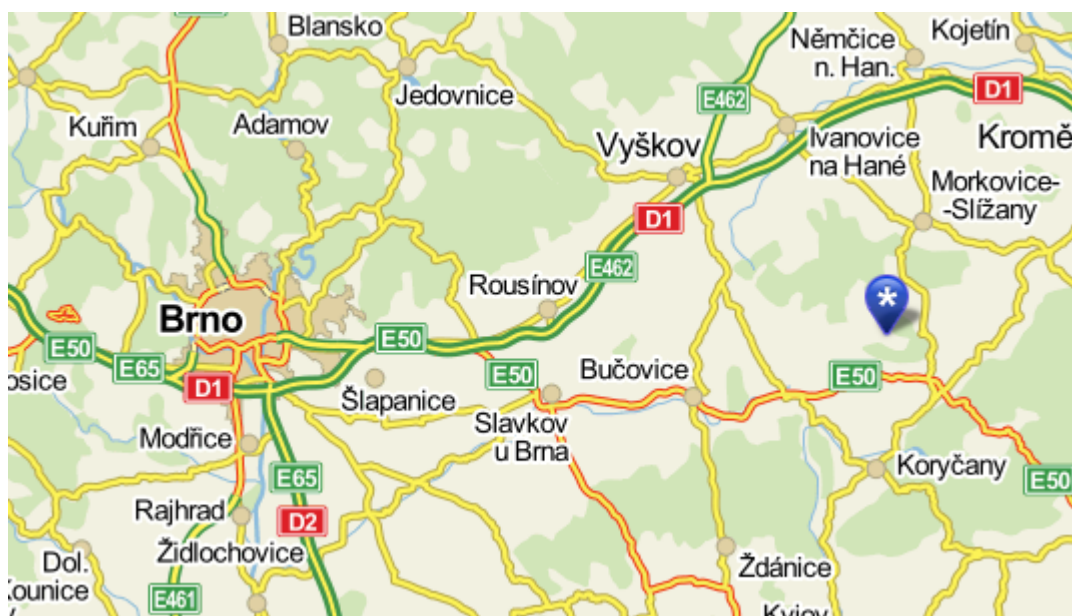
V Brně dne 15.1.2014

Úvod

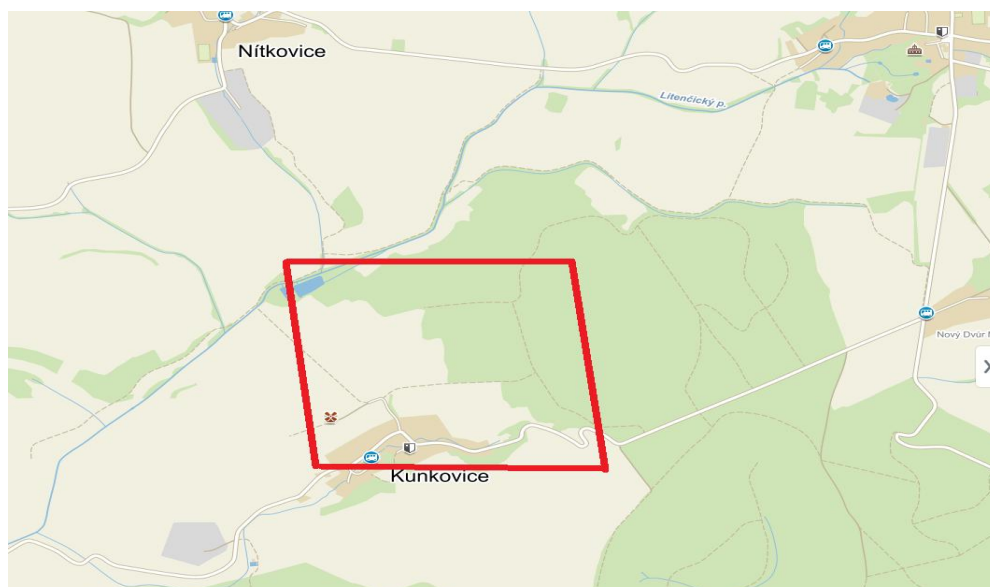
Úkolem této práce je zmapovat vybrané území o rozloze přibližně 1km², a to hlavně co se týče významných ekologických segmentů krajiny (EVSK). Dále pak se práce bude zabývat vývojem krajiny v holocénu, biotopy dané krajiny a dále i významnými druhy fauny a flóry a významnými kulturními prvky krajiny.

Popis zkoumané oblasti

Zkoumaná oblast Kunkovického lesa se nachází severozápadně od Chřibů, severovýchodně od Žďánických vrchů, spadá do Bučovické pahorkatiny. Kunkovice jsou vesnicí v okrese Kroměříž ve Zlínském kraji. Zkoumaná oblast se nachází v nadmořské výšce přibližně 300 m.n.m. a spadá do Chřibského bioregionu.

Obr.1: Kunkovice

Obr.2: Vybraná lokalita

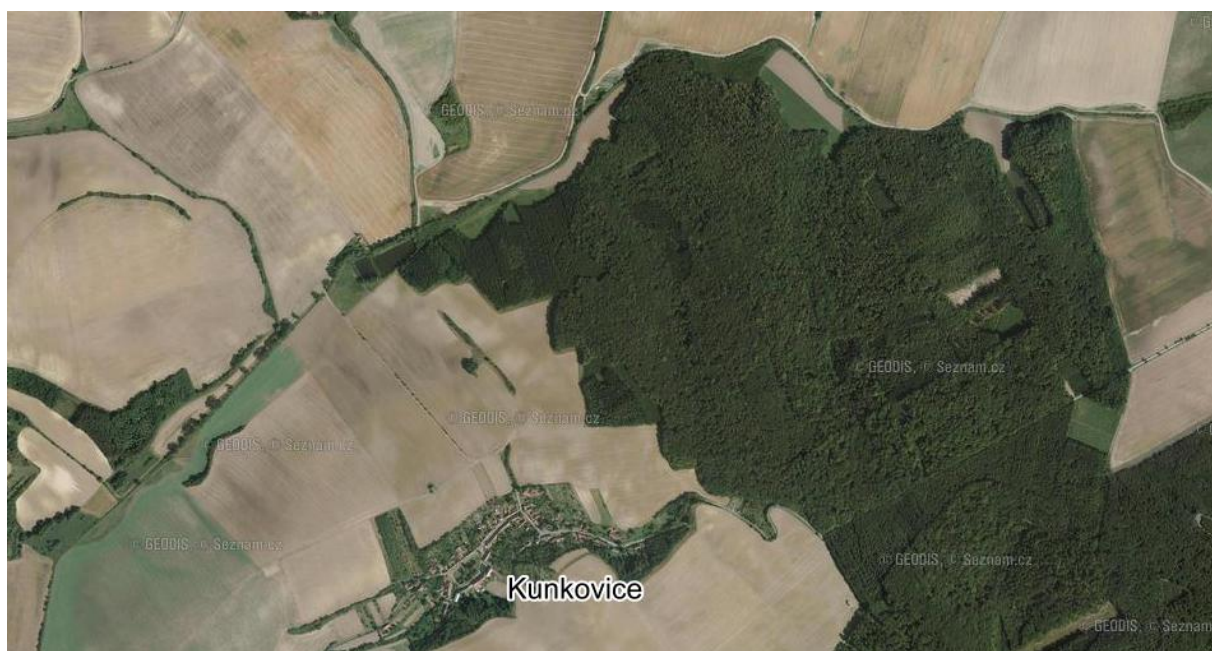
Vývoj krajiny v holocénu:

- Jako holocén je označováno období od asi 10 000 let př.n.l až do současnosti, čili období od konce poslední doby ledové. Začátek holocénu je spojen s prudkými klimatickými změnami, kdy v přechodném období značně narostla vlhkost i teplota, aby se následně oboje ustálilo na konstantních hodnotách. Nárůst teplot a vlhkosti měl za následek prudké zalesnění celého našeho území, které mělo v pleistocénu podobu otevřené krajiny. V holocénu však začíná mít na podobu krajiny vliv kromě podnebí ještě jiný prvek - člověk.
- V nově se zalesňující krajině nejdříve převažovali pionýrské druhy, jako borovice nebo břízy a postupně se přidávali náročnější druhy jako duby a lísky. Postupem času pionýrské dřeviny střídá smíšený les a ve vyšších polohách smrk. Otevřené plochy se postupně zmenšují, až zůstávají pouze v nejsušších a nejteplejších oblastech.
- V mladší době kamenné (6000-3500 let př.n.l.) dochází k neolitické revoluci, tedy k přechodu od lovecko-sběračského způsobu života na usedlý zemědělský. Zemědělci v mladší době kamenné začínají pomalu měnit ráz krajiny, lesy klučí a vypalují a přeměňují je na pole, nezanedbatelný vliv má i kácení lesů pro dřevo na otop. Z lesního porostu s příměsí přirozených luk tedy vzniká kulturní krajina, les je na ústupu a dominují malá pole a pastviny. Díky člověku se také objevují nové prvky v krajině, jako ruderály, pastviny, remízky nebo intravilány osad. V důsledku vytvoření pastevecko-zemědělské krajiny se tak zvýšila diverzita krajinná i druhová (Machar a Drobilová 2012)

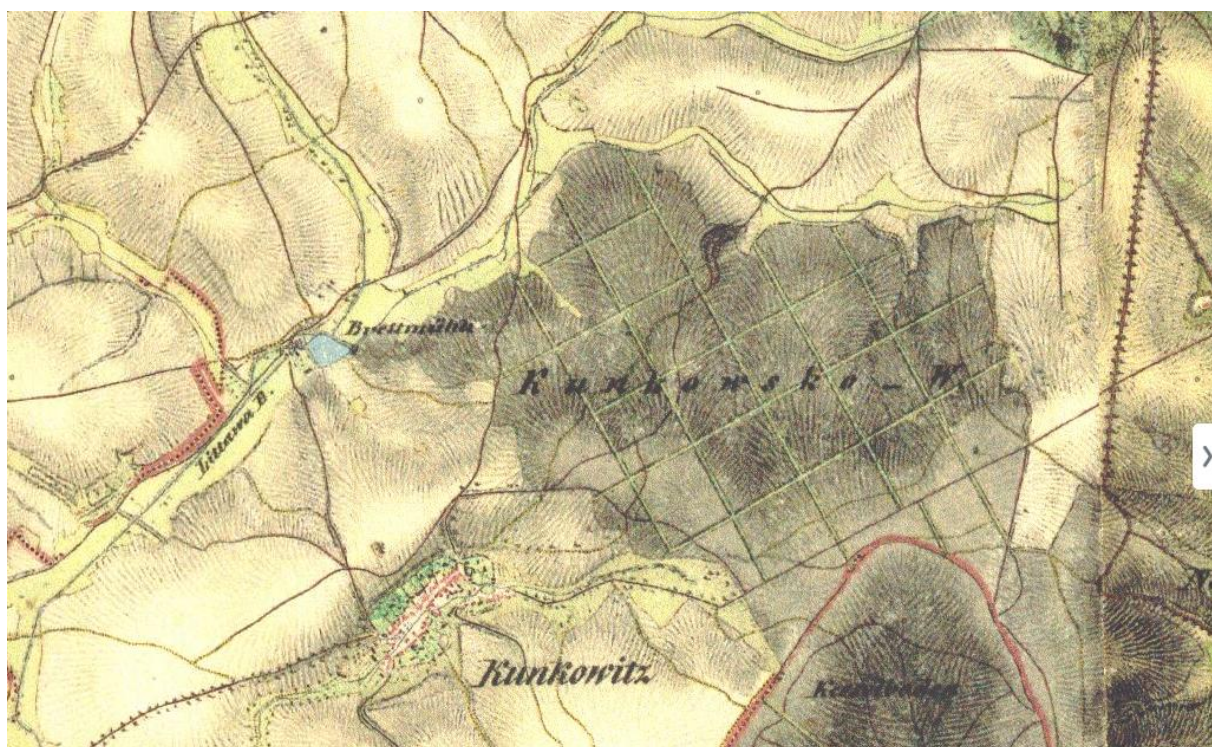
Vývoj mapovaného území v holocénu

- V průběhu holocénu se krajina začíná měnit z lesostepí, které zde byly před holocénem, se krajina začíná postupně měnit ve smíšený dubohabrový les.
- Širší oblast Bučovické pahorkatiny byla osídlena již před holocénem, první archeologické nálezy jsou z doby 30-40 000 let př. n. l., nedaleko Kroměříže se pak stýkala Solná a Jantarová stezka, tudíž v oblasti vládl čirý obchodní ruch a podél těchto stezek bylo množství sídlišť, hlavně na vyvýšených místech.
- První písemné zmínky o obci Kunkovice pochází z 12. století. Od středověku je krajina značně zemědělsky využívaná, nicméně stále zde můžeme nalézt přírodě blízké lesy.
- V roce 1956 byla nedaleko mapovaného území vyhlášena NPR Strabišov – Oulehla. Důvodem je ochrana šípákových a habrových doubrav a společenstva teplomilných rostlin a jedné z nejbohatších lokalit výskytu vstavačovitých na Moravě. V oblasti se hospodaří podle schváleného hospodářského lesního plánu.
- Obecně lze říci, že oblast Kunkovického lesa a Bučovické pahorkatiny celkově pokrývají přírodě blízké lesy, povětšinou dubobukové či dubohabrové. Dle katalogu biotopů zdejší les

patří do kategorie L 3.3 Karpatské dubohabřiny. Zbytek oblasti je poměrně intenzivně zemědělsky využíván.

Obr. 3: Současná mapa lokality

Obr. 4: Historická mapa lokality (19. st.)

Mapování biotopů

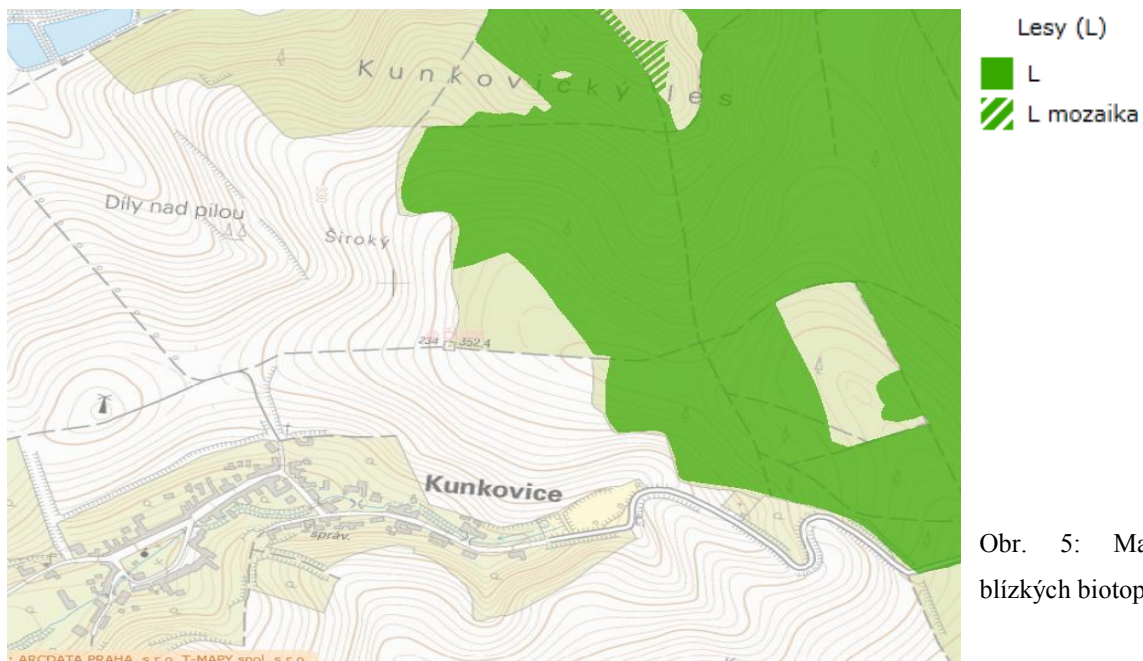
Na mapce níže jsem vymapovala biotopy na základě rozdělení biotopů od Vondruškové, map a vlastního výzkumu v terénu. Jak je vidět, nejčastějším biotopem na daném území jsou lesy a

zemědělsky využívaná půda, jen malé zastoupení mají naopak vodní biotopy, které jsou na daném území tvořené Litenčickým potokem a nádrží.

Obr. 5: Mapa biotopů

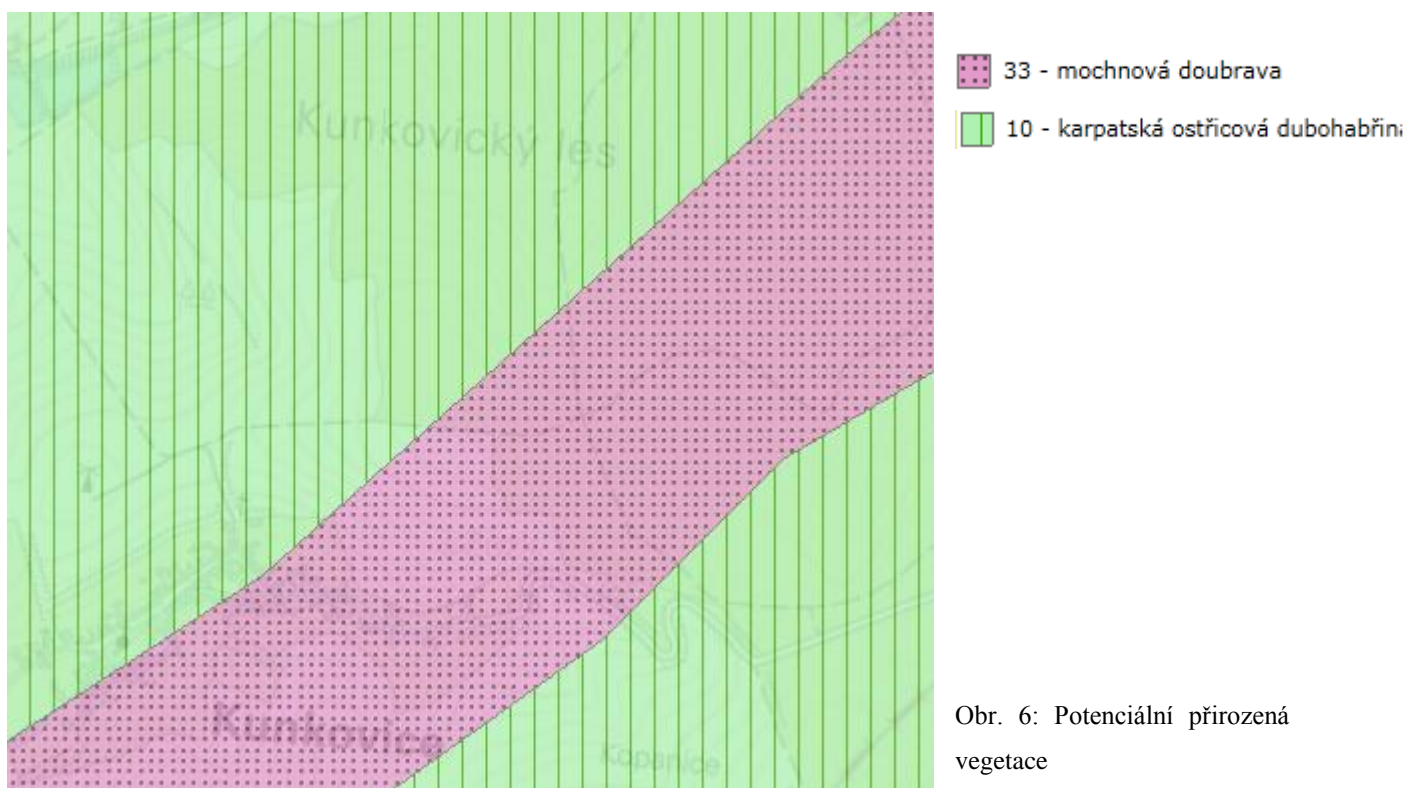
Dále přikládám i mapu přírodě blízkých biotopů ze serveru mapy.nature.cz. Jak je vidět, z přírodě blízkých biotopů zde nalezneme pouze les, zato však většina Kunkovického lesa je označena jako přírodě blízký biotop.

Obr. 5: Mapa přírodě blízkých biotopů

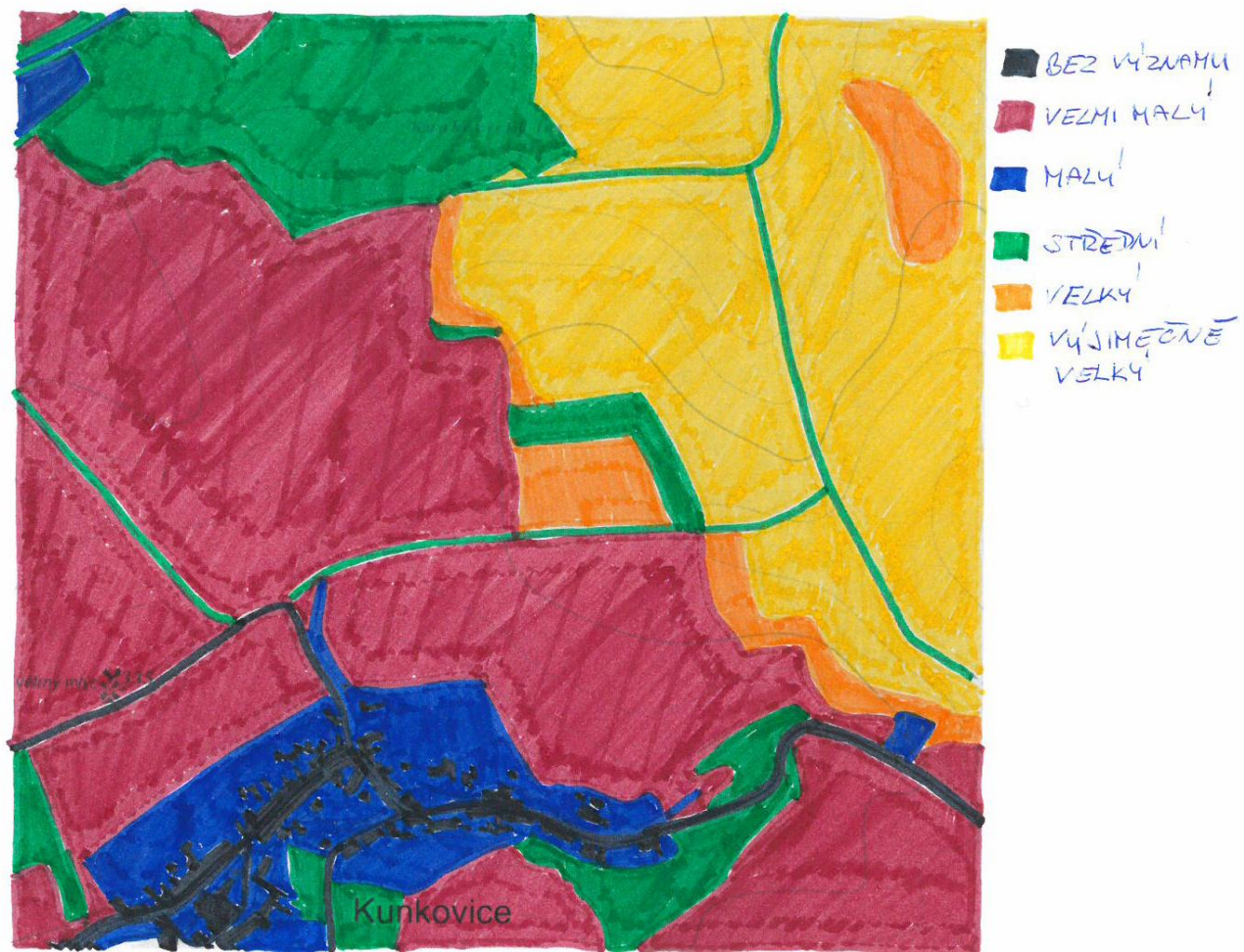
Potenciální přirozená vegetace

Mapa potenciální přirozené vegetace (mapy.nature.cz) ukazuje, že pro danou oblast je přirozená hlavně karpatská ostřicová dubohabřina s pásem mochnové doubravy.

Mapování ekologické stability:

Na základě výše uvedené mapy biotopů, mapy potenciální přirozené vegetace a tabulky určování ekologické stability od Vondruškové jsem určila stupně ekologické stability jednotlivých segmentů krajiny. Poměrně velká část mapovaného území se dá označit jako území s velkým ekologickým významem; jedná se o přírodě blízké části Kunkovického lesa, kde se nachází přirozená vegetace, tedy dubobukové a dubohabrové lesy. Jako části s velkým významem jsou označeny části liniové části lesa, kde se nenachází ruderní druhy a část lesa, kde se vyskytuje i jiná než přirozená vegetace. Střední význam mají části lesa, kde je vysazena smrková monokultura a liniové části zasažené ruderními druhy, stejně tak zatravněný sad. Jako území s malým významem jsou pak označeny vodní biotopy, které jsou značně upravované a degradované, stejně jako zahrady v intravilánu obce. Velmi malý význam pak má orná půda.

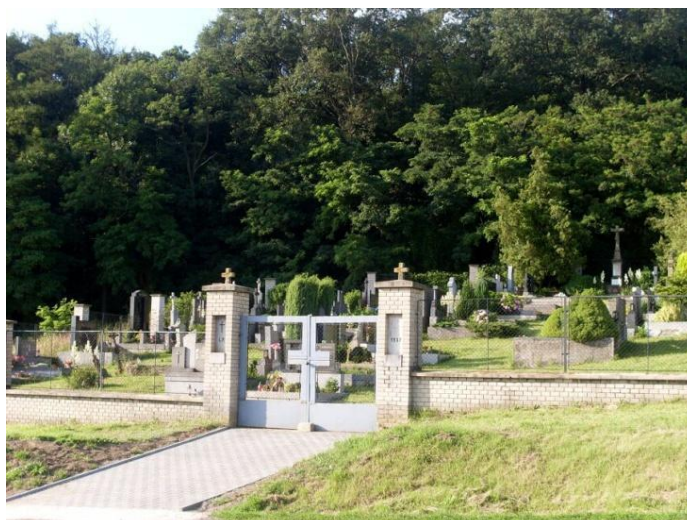

Obr. 7: Ekologicky významné segmenty krajiny

Kulturně významné prvky krajiny

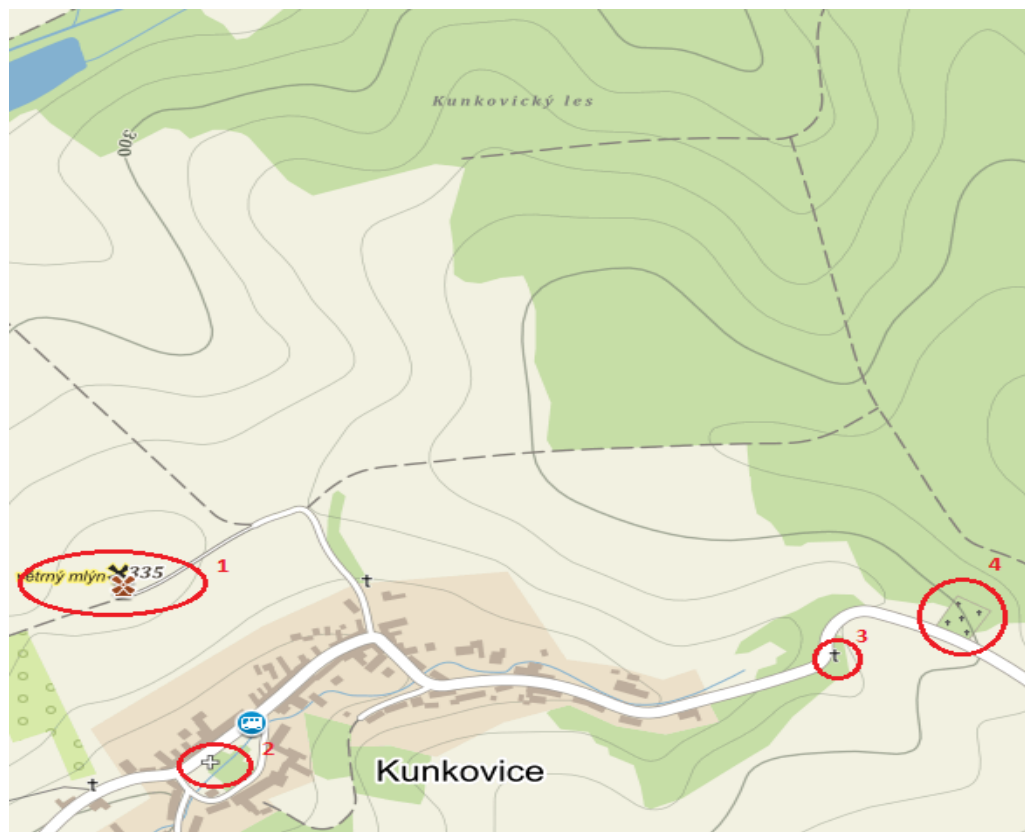
Kulturní dominantou oblasti je větrný mlýn holandského typu, který začal mlýt v roce 1875. Mlýn je kruhového půdorysu, dvoupatrový, původně šindelová střecha byla otáčivá. Mlýn několikrát vyhořel a v roce 1890 byl důkladně opraven. Fungoval ještě v roce 1944, po Druhé světové válce však začal chátrat. Je jediným zachovalým mlýnem tohoto typu v Kroměřížském kraji.

Dalšími zajímavostmi jsou kaple na návsi, socha sv. Jana Nepomuckého. Kunkovice mají též vlastní hřbitov.

Obr. 8: Hřbitov

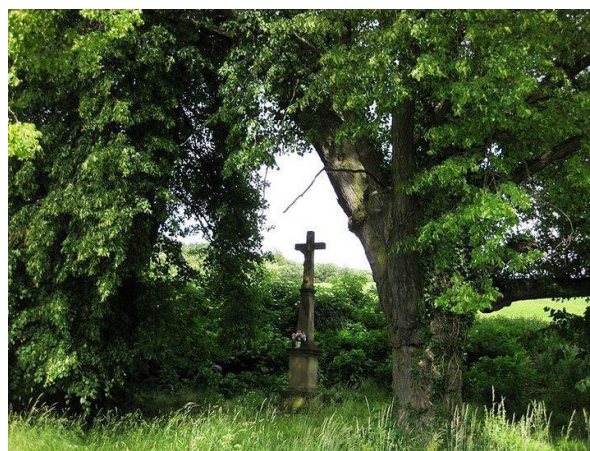
1. Větrný mlýn
2. Kaple na návsi
3. Kříž v zatáčce pod hřbitovem
4. Hřbitov

Obr. 9: Kulturně významné prvky krajiny

Obr. 10 : Kaple na návsi (vlevo)

Obr. 11: Kříž v zatáčce u hřbitova s okolními lípami (vpravo nahore)

Obr. 12: Větrný mlýn (vpravo dole)

Druhy rostlin a živočichů na mapovaném území

Součástí Kunkovického lesa je i NPR Strabišov Oulehla, kde se nachází četné chráněné druhy rostlin. NPR nezasahuje do mapovaného území, nicméně některé chráněné či ohrožené druhy zde můžeme najít také, hlavně vstavačovité. Celkově je Kunkovický les označován jako přírodě blízký, vegetace zde odpovídá vegetaci potenciální přirozené, což je v tomto případě dubohabrový les; dle Katalogu biotopů spadá do kategorie L3.3. Karpatské dubohabřiny.

Nalezené druhy dřevin:

buk lesní (*Fagus sylvatica*)
bříza bělokorá (*Betula pendula*)
dub zimní (*Quercus petraea Matusch*)
habr obecný (*Carpinus betulus*)
javor babyka (*Acer campestre*)
jmelí bílé (*Viscum album*)
lípa malolistá (*Tilia cordata*)
modřín opadavý (*Larix decidua*)
smrk ztepilý (*Picea abies*)

Obr. 13: *Cypripedium Calceolus*

Nalezené druhy bylin a podrostu:

hluchavka nachová (*Lamium purpureum L.*)
kaprad' samec (*Dryopteris filix-mas*)
kokoška pastuší tobolka (*Capsella bursa-pastoris*)
konvalinka vonná (*Convallaria majalis*)
kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*)
kručinka barvířská (*Genista tinctoria*)
lipnice hajní (*Poa nemoralis*)
mléč rolní (*Sonchus arvensis*)
orsej jarní (*Ficaria bulbifera*)
ostřice chlupata (*Carex pilosa*)
ostřice lesní (*Carex sylvatica*)
ptačí zob obecný (*Ligustrum vulgare*)
plamének plotní (*Clematis vitalba*)
rozrazil rezekvítek (*Veronica chamaedrys*)
svízel vonný (*Galium odoratum*)
zběhovec plazivý (*Ajuga reptans L.*)

Nalezené chráněné a ohrožené druhy rostlin:

Z chráněných druhů se v lokalitě vyskytují hlavně vstavačovité, především stěvíčník pantoflíček (*Cypripedium calceolus*), vstavač vojenský (*Orchis militaris*) a vstavač bledý (*Orchis pallens*).

Významné zoologické druhy:

Vyskytují se zde běžné druhy pěvců, z plazů zde můžeme nalézt ještěrku obecnou a slepýše křehkého, kolem potoků a vodní nádrže pak obojživelníky jako skokana hnědého a ropuchu obecnou. V lesích je přemnožena černá zvěř a stejně tak jsou zde četné populace srn.

Obr. 14: *Bufo bufo*

Závěr:

Práce zmapovala území v okolí Kunkovic a Kunkovického lesa co se týče vývoje území v holocénu přítomných biotopů, potenciální vegetace a ekologicky významných segmentů krajiny. Ukázalo se, že poměrně velká část území jde označit jako ekologicky velmi významná. Je to dáno tím, že lesy na zkoumaném území jsou poměrně značně přírodě blízké ve své přirozené skladbě a na území je jen v malé míře přítomna monokultura. Na druhé straně poměrně velká část území je také malého nebo velmi malého významu, což je dáno hlavně zemědělskou činností v oblasti. Vodní toky jsou značně upravované, a proto ani ty mají pouze malý význam. Mapované území jako takové nemá nijak vysokou diverzitu, nicméně konkrétně oblast Kunkovického lesa je naopak i Evropsky významnou lokalitou podle metodiky NATURA 2000. Zmapovány byly i významné botanické a zoologické druhy přítomné na daném území.

Zdroje:

CHYTRÝ, M., KUČERA, T., KOČÍ, M. *Katalog biotopů*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR: 2001. ISBN 8086064557.

MACHAR, I. DROBILOVÁ, L. *Ochrana přírody a krajiny v České republice: Vybrané aktuální problémy a možnosti jejich řešení*. I. díl. 1. vydání. Olomouc: UPOL, 2012. ISBN 978-80-244-3041-6

Portál Mapy Nature. Nedatováno [cit. 14.1.2015]. www.mapy.nature.cz

Portál Mapy. Nedatováno. [cit. 14.1.2015]. www.mapy.cz

VONDRUŠKOVÁ, H. 1994 *Metodika mapování krajiny*. Praha: ČÚOP.

SEDLÁČEK, P. 2007. *Současný stav ochrany přírody a krajiny v Chřibském bioregionu*. Diplomová práce. Brno: Mendelova univerzita.